

QUAN HI HA SENSACIÓ DE PERILL, LA DECISIÓ QUE PRENEM ÉS IRREFLEXIVA

David Bueno
Torrens

Professor i investigador de genètica de la UB i divulgador de la ciència

Control mental

Fa uns dies, mentre érem de vacances *motxilleres* a Myanmar, veient l'educació que rebien els nens dins els monestirs budistes i arran d'una conversa amb la meua esposa i els nostres dos fills, un d'ells em va comentar que, quan hagi de fer el treball de recerca de batxillerat, li agradaria fer-lo sobre tècniques de control mental. Casualment, just en tornar la revista especialitzada *NeuroReport* ha publicat un article que m'ha aportat nous elements de reflexió sobre els mecanismes neurals de control mental que, de forma innata, realitzem les persones com a part de la nostra vida social.

FA UNS ANYS ES VAN DESCOBRIR les anomenades neurones mirall, que ens permeten reflectir mentalment les accions i les emocions que veiem en les altres persones. N'he parlat en altres ocasions, en aquest diari i en altres articles, assajos i llibres de divulgació. Són responsables de la gran capacitat d'imitació que tenim i del fet que puguem sentir empatia i viure en societat. Ens permeten predir les intencions dels altres i, en conseqüència, adaptar la nostra conducta a la seva, per integrar-nos socialment; i també anticipar-nos a les seves accions per evitar que ens perjudiquin i, més encara, per intentar treure'n profit.

TANMATEIX, EN MOLTES SITUACIONS no és convenient imitar, sinó que per ins-

tint de seguretat i supervivència ens cal fer accions contràries o complementàries. Per exemple, si algú ens ofereix una tassa i la té agafada per la nansa, ens cal fer un moviment complementari per agafar-la pel tros lliure. O si veiem algú preocupat, no necessàriament ens hem de preocupar nosaltres també; potser la millor acció sigui prendre la iniciativa amb entusiasme, ja sigui per ajudar-lo o per treure'n algun profit. Fa temps que els neurocientífics busquen quines zones del cervell estan implicades a fer aquestes accions complementàries, i a decidir què cal fer en cada ocasió, imitar o fer una acció o tenir una emoció complementària.

SEGONS AQUEST TREBALL, la decisió mental d'imitar o bé fer una acció complementària es genera molt aviat al cervell, abans que l'objectiu final del que veiem es faci explícit. A partir de la primera informació que rebem prediem

No és convenient imitar, sinó que per instint de seguretat i supervivència ens cal fer accions contràries o complementàries

què farà l'altra persona i, d'alguna manera, decidim la nostra resposta. Curiosament, les zones del cervell implicades inclouen, inicialment, els centres de reconeixement de les emocions i el perill i també les neurones mirall; i, posteriorment, la zona de presa de decisions conscients. Ara bé, i aquest és el punt clau del missatge que vull transmetre, quan hi ha sensació de perill o bé una forta càrrega emotiva, aquest circuit neural se salta la zona de control conscient, i la decisió que prenem és principalment irreflexiva.

QUÈ VULL DIR AMB TOT AIXÒ? Doncs que, a nivell neural, una manera relativament senzilla de manipular les accions o les emocions d'una població, és a dir, de controlar-los mentalment perquè serveixin als propis interessos, és alterant la percepció de seguretat i/o generant una forta càrrega emotiva. D'aquesta manera les persones tindran la tendència preconscious a fer accions o tenir emocions, ja sigui complementàries o imitatives, de manera irreflexiva, automàtica. Hi ha persones amb una habilitat innata per exercir aquesta manipulació, però el mateix mecanisme neural, que inclou tant respostes imitatives com complementàries, fa que no sigui senzill identificar-les, i encara menys discriminar quines la utilitzen en benefici propi i quines actuen per a un suposat bé comú.